

5. SINIF SOSYAL BİLGİLER DERSİNDE DRAMA VE BİLGİSAYAR DESTEKLİ ÖĞRETİMİN AKADEMİK BAŞARI VE BİLGİLERİN KALICILIĞINA ETKİSİ*

ARAŞTIRMA MAKALESİ

Nurten GÜRBÜZ¹, Selçuk ILGAZ²

* Bu çalışma ikinci yazarın danışmanlığındaki birinci yazarın doktora tezinden üretilmiştir.

1 Doktor, Atatürk Üniversitesi, K. K. Eğitim Fakültesi, Erzurum, drnurtengurbuz@gmail.com, ORCID: 0000-0003-4908-3137.

2 Doktor Öğretim Üyesi, Atatürk Üniversitesi, K. K. Eğitim Fakültesi, Erzurum, ilgaz@atauni.edu.tr, ORCID: 0000-0003-0441-5230.

Geliş Tarihi: 21.05.2019 Kabul Tarihi: 07.09.2020

Öz: Bu araştırmanın amacı drama ve bilgisayar destekli öğretim [BDÖ] yöntemlerinin ve ders kitabı merkezli öğretimin 2005 yılı Sosyal Bilgiler öğretim programında yer alan 5. sınıf Sosyal Bilgiler dersi “Bir Ülke Bir Bayrak” ünitesindeki bazı soyut kavramlarla ilgili öğrencilerin akademik başarıları ve bilgilerin kalıcılığı üzerine etkilerini incelemektir. Araştırmada nicel yöntemden yararlanılmıştır. Çalışma grubu Doğu Anadolu’da bir ortaokulun 5. sınıfındaki 78 öğrenciden oluşmuştur. Deney gruplarından birine drama, diğerine BDÖ yöntemiyle öğretim; kontrol grubuna ders kitabı merkezli öğretim beş hafta uygulanmıştır. Bulgulara göre drama ve BDÖ yöntemlerinin akademik başarı ve bilgilerin kalıcılığının artışıyla etkili olduğu fakat yöntemlerin arasında anlamlı fark olmadığı; ders kitabı merkezli öğretimin akademik başarı ve bilgilerin kalıcılığında anlamlı fark oluşturmadığı sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Bilgiler, Drama, Bilgisayar Destekli Öğretim, Kavram, Akademik Başarı, Bilgilerin Kalıcılığı.

THE EFFECTS OF DRAMA AND COMPUTER-ASSISTED TEACHING ON ACHIEVEMENT AND KNOWLEDGE RETENTION IN 5TH GRADE SOCIAL SCIENCES COURSE

Abstract:

The purpose of this study is to investigate the effectiveness of drama and computer-assisted teaching [CAT] methods and textbook-based teaching on students' academic achievements and knowledge retention about some abstract concepts in secondary school 5th grade "One Country One Flag" unit in social studies course. Moreover, it is aimed to reveal the possible reasons of differences in achievement by examining students' opinions about drama and CAT methods. Quantitative research method was used in this study. Participants were consisted of 78 students who are 5th graders enrolled in an elementary school located in Eastern Anatolia region. One of experimental groups was instructed with drama and the other was with CAT method while control group was instructed with textbook-based teaching for five weeks-period. According to the findings, it was concluded that drama and CAT methods were effective in academic success and knowledge retention but there was no significant difference between these methods. In addition, it was concluded that the textbook based teaching did not make a significant difference in academic success and knowledge retention.

Keywords: Social studies, drama, computer-assisted teaching, concept, concept achievement, knowledge retention.

Giriş

Eğitim sosyal, ekonomik, kültürel vb. birçok yönden gelişim ve değişimlerin yaşandığı günümüz dünyasının şüphesiz bu değişimden en çok etkilenen olgularındandır (Genç & Eryaman, 2008). Öğrenmeyi kolaylaştırma veya bilgi, beceri ve alışkanlıkları inşa etme süreci olarak tanımlanan (Demirel, 2008) eğitim, sadece bilgi edinmek demek değildir. Çünkü eğitim insana iyi bir vatandaş olmayı ve insanlığı da öğretir (Ereş, 2015). Eğitimli bir birey din, ırk vb. durumlara göre insanları ayırmayıp herkese aynı şekilde davranmayı bilir (Dinç & Üztemur, 2016).

Eğitim sürecinin verimliliğini arttırmak için yıllardan beri gelişerek sürmekte olan çalışmalar son yıllarda da büyük bir hız kazanmıştır (Bayramoğlu & Başbuğ, 2018; Çelik, 2017; Yağcı, 2017). Eğitimdeki çarpıcı bu değişimlerin arkasında, gelişen ve değişmekte olan toplum vardır (Moonen & Collis, 1992). Bu değişme ve gelişmelere

sebepler; eğitim talebinde bulunan kişi sayısının artması, evrensel bilgi artışı, kişilerin belirli bir mesleğe sahip olma ve bu meslekte ilerleme ihtiyacı duymaları şeklinde sıralanabilir (Alkan, 2005; Hızal, 1984). Yaşadığımız dönemde gördüğümüz farklılıklar (sosyal, siyasal, ekonomik, bilimsel) eğitimi her yönden çok etkilemiştir. Günümüzde kişilerin aldıkları eğitim, onların toplumdaki statüsünü yükselttiği gibi, eğitime verilen değerin, kişilerde bulunan birtakım yeteneklerin ve farklı özelliklerin ön plana çıkmasını da sağlamaktadır (Alkan, 2005).

Sosyal Bilgiler dersi ile etkin, demokratik tutum ve değerlere sahip, katılımcı, problem çözebilen, üretken ve karar alma yeteneğine sahip bireyler yetiştirilmesi planlanır. Dolayısıyla nitelikli ve geçmişini bilen vatandaşlar yetiştirilmesi hedefinde Sosyal Bilgiler dersine büyük görevler düşer (İbrahimoglu, 2009). Bu hedeflerin gerçekleştirilmesi için Sosyal Bilgiler dersi öğretim programında yer alan kavramlara önemli görevler düşmektedir. Programda mevcut birçok kavramın öğrencilerin zihninde aynı anlam oluşturacak şekilde yapılandırılması gereklidir (Doğanay, 2003).

BDÖ yönteminin eğitim sistemimizde yer alması mevcut müfredatı da etkileyip birtakım yeniliklerin yapılmasını zorunlu kılmıştır. Millî Eğitim Bakanlığı [MEB]'nda bu hedef doğrultusunda teknolojinin daha çok kullanılması için, eğitimde FATİH (Fırsatları Artırma ve Teknolojiyi İyileştirme Hareketi) projesine başlanmış olup bu projenin en önemli kolunu ise, Eğitim Bilişim Ağı [EBA] meydana getirmektedir. EBA, Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü tarafından tüm öğrenci ve öğretmenlerin faydalanması için hazırlanan çevrimiçi bir sosyal eğitim platformudur (URL-1, 2016). EBA ile akıllı tahtalar kullanılarak BDÖ uygulanmasına imkân sağlanmıştır (Toroğlu & İçingür, 2007). Fırsatları Artırma ve Teknolojiyi İyileştirme Hareketi (FATİH) projesi, Bilişim Teknolojisi sınıfları ve e-Okul yazılımı yaşanan bu teknolojik ilerlemelerden bazılarıdır. Bu tarz projeler ile MEB, bilişim teknolojilerini etkin bir şekilde kullanma fırsatı bulmaktadır. Bu projelerin hedeflenen amaçlara ulaşmasında en büyük rol, okul idarecilerine ve öğretmenlerine düşmektedir (Irmak, 2015). Öte yandan uygulamaya konulan bu projeler üzerine çeşitli araştırmaların da yapıldığı görülmektedir (Öçal & Şimşek, 2017; Demirel & Sak, 2015). Öçal ve Şimşek (2017), öğretmen adaylarının FATİH projesi hazırlayıcı eğitimi almaları sonucunda çeşitli teknolojileri derste kullanmaları konusunda farkındalıklarının arttığına dikkat çekmişlerdir.

BDÖ'nün yanı sıra diğer etkili öğretim yöntemi de dramadır. Drama pek çok alanda kullanılan bir yöntemdir (Bağdatlı, 2011; Çelik, 2017; Debre, 2008; Yapıcı, 2015). Coğrafya, tarih, psikoloji, matematik, Türkçe gibi temel olan bilimlerden insan ilişkileri, endüstri, ekonomi ve politika gibi pek çok alana varıncaya dek oldukça farklı alanlarda drama çalışmaları yer alır. Öğretmen eğitimi, aç eğitimi, drama öğretmeninin eğitimi, drama sanat eğitimi, polis eğitimi, asker eğitimi gibi kollarda ve bununla birlikte problem çözme tekniklerinin geliştirilmesi için verilen eğitimlerde de yararlanılmaktadır (Fulford, J., Hutchings, M., Ross, A. & Schmitz, H., 2001; Levent, 1999).

5. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde Drama ve Bilgisayar Destekli Öğretimin Akademik Başarı...

BDÖ ve drama yöntemleri gibi çağdaş öğretim yöntemlerine Sosyal Bilgiler dersi öğretim programında sıkça yer verilmediği görülmektedir. Aykaç (2007) çalışmasında Sosyal Bilgiler dersi öğretim programında hazırlanan etkinliklerin sunumunda anlatım, soru-cevap ve görsel materyal okuma vb. yöntem ve tekniklerinin yoğunlukta kullanıldığını; beyin fırtınası, drama, görüş geliştirme vb. yöntem ve tekniklerinin nispeten az kullanıldığını vurgulamıştır. Aykaç ve Adıgüzel (2011), etkinlik odaklı yöntemlerin az kullanılması ile programın geleneksellikten kurtulamadığını belirtmiştir. Fakat teknolojinin de desteği alınarak yapılan drama faaliyetleri ile gerçekleştirilen Sosyal Bilgiler öğretimi, geleneksel öğretim yöntemine göre öğrencilerin tutum ve problem çözebilme becerilerine daha çok fayda sağlamaktadır (Öztürk & Korkmaz, 2020).

Ders kitapları öğretim programlarının uygulanmasında en çok başvurulan ders aracıdır. Yapılan araştırmalar, kitabın ders sırasında çok önemli bir yerinin olduğunu, birçok öğretmenin dersleri ve etkinlikleri kitaplara göre uyguladığını ortaya koymuştur (Büyükalın, 2003; Ceyhan & Yiğit, 2004). Öğretmenlerin çoğunlukla 2005 yılı Sosyal Bilgiler dersi öğretim programını ve bu programda önerilen öğrenme yaklaşımlarını olumlu bulduklarını fakat öğretim programı yerine ders kitabını esas aldıkları ortaya konulmuştur (Dinç & Doğan, 2010). Çalışmada öğretim programı yerine doğrudan ders kitabını baz alan öğretmenlerin ilgili üniteye verdikleri eğitimin akademik başarı ve kalıcılığa etkisi incelenmeye çalışılmıştır.

Araştırma ile öğrencilerin kavram öğrenimleri için farklı bakış açıları kazanmaları ve ilerleyen yıllarda bilişsel gelişmelerinin daha üst düzeyde oluşabilmesi yönleriyle de önemli olduğu düşünülmektedir. Dolayısıyla bu çalışma, drama, BDÖ yöntemleri ve ders kitabı merkezli öğretimden hangisi veya hangilerinin daha etkili olacağını tespiti açısından alanyazın için önemli olacağı düşünülmektedir. Sosyal Bilgiler dersi öğretim programının yenilenme çalışmalarında drama ve BDÖ yöntemlerine verilmesi gereken önem hakkında fikir vermesi açısından önemlidir. Çalışmada ortaya konulacak sonuçlar ile Sosyal Bilgiler dersi öğretim programına göre hazırlanan ders kitaplarının etkililiğine dikkat çekilmesi hedeflenmektedir. Bununla birlikte çalışma, Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin soyut kavramların öğretiminde drama ve BDÖ yöntemlerini kullanıp kullanmamalarına karar vermeleri noktasında da önem taşımaktadır.

Elde edilen veriler ışığında çalışmada 5. sınıf Sosyal Bilgiler dersinde işlenen “Bir Ülke Bir Bayrak” ünitesinde geçen bazı kavramların öğretiminde ders kitabı merkezli öğretim, BDÖ ve drama yöntemlerinin, öğrencilerin akademik başarıları ve bilgilerinin kalıcılık düzeyine etkilerini ortaya koymak amaçlanmıştır. Bu sebeple aşağıdaki soruların yanıtları aranmıştır.

1. “Bir Ülke Bir Bayrak Ünitesi”nde geçen kavramların drama yöntemi ile öğretiminin akademik başarı ve kalıcılığa etkisi var mıdır?

2. “Bir Ülke Bir Bayrak Ünitesi’nde geçen kavramların BDÖ yöntemi ile öğretiminin akademik başarı ve kalıcılığa etkisi var mıdır?

3. “Bir Ülke Bir Bayrak Ünitesi’nde geçen kavramların ders kitabı merkezli öğretiminin akademik başarı ve kalıcılığa etkisi var mıdır?

4. “Bir Ülke Bir Bayrak Ünitesi’nde geçen kavramların drama, BDÖ yöntemleri ve ders kitabı merkezli öğretiminin akademik başarı ve kalıcılığa etkisi farklılık göstermekte midir?

MEB 2005 yılı Sosyal Bilgiler öğretim programı (MEB, 2005) baz alınarak, İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi 5. Sınıf Programı Güç, Yönetim ve Toplum Öğrenme Alanı “Bir Ülke Bir Bayrak Ünitesi”nin kazanımları doğrultusunda hazırlanan, İlköğretim 5. Sınıf Sosyal Bilgiler ders kitabı (Başol, Ünal, Azer, Yıldız & Evirgen, 2014) “Bir Ülke Bir Bayrak” ünitesinde belirtilen ve bu araştırma kapsamında öğretilmesi planlanan kavramlar şunlardır:

- Anayasa
- Bağımsızlık
- Demokrasi
- Devlet
- Dil
- Egemenlik
- Güç
- Kamu
- Kamuoyu
- Medya
- Millet
- Millî Egemenlik
- Özgürlük
- Seçim
- Tören
- Yargı
- Yasa
- Yasama
- Yönetim
- Yurttaşlık

Bu çalışmada incelenen; bağımsızlık, medya, özgürlük, devlet, egemenlik, seçim, tören, yargı, yasa, yasama ve yönetim kavramlarının Sosyal Bilgiler dersi öğretim programında bulunan kavram listesinde olmadığı fakat diğer kavramlarla birlikte ders kitabında (Başol vd., 2014) öğretilmesinin planlandığı görülmektedir. Araştırma kapsamında incelenen ve Şekil 5’e göre Siyaset Bilimi kapsamında değerlendirilen kavramların hangi kazanımla ilgili olduğu aşağıdaki gibi ifade edilebilir:

1. Toplumsal yaşamı düzenleyen yasaların varlığını ve önemini fark eder (yasa, anayasa, güç, yargı, yasama).

2. Yaşadığı yerdeki merkeze bağlı yönetim birimleri ile bu birimlerin temel görevlerini ilişkilendirir (yönetim, devlet, yurttaşlık).

3. Merkezî yönetim birimlerini tanıyarak bu birimleri temel görevleriyle ilişkilendirir (yönetim, devlet, yurttaşlık).

4. Demokratik yönetim birimlerindeki yetki ile ulusal egemenlik arasındaki ilişkiyi açıklar (seçim, demokrasi, egemenlik, millî egemenlik, kamu, kamuoyu, medya).

5. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde Drama ve Bilgisayar Destekli Öğretimin Akademik Başarı...

5. Ulusal egemenlik sembollerine değer verir (Bağımsızlık, dil, egemenlik, millet, milli egemenlik, özgürlük, tören).

Günümüzde eğitim isteğinde yaşanan artışla beraber öğrenci sayısının artması, bilgi miktarındaki hızlı artış, içerikteki karmaşık yapı, kişisel yeteneğe ve farklılıklara verilen önemin artması gibi sebeplerden dolayı bilgisayarların eğitim içerisinde kullanılma ihtiyacı gözden kaçmayacak bir şekilde artmıştır (Baran, 2014).

BDÖ yönteminin eğitimin tüm kademelerinde kullanılmasıyla öğretim yazılımları günden güne daha önemli hale gelmektedir. (Ayvacı, Bakırcı & Başak, 2014). Ayrıca yapılandırmacı yaklaşımla oluşturulması ve öğrenci merkezli oluşu BDÖ yazılımlarının ön önemli yönlerindedir (Birgül, 2014). BDÖ yönteminin etkin kullanımı için bazı öğretim teknikleri uygulanmaktadır. Bu öğretim tekniklerinden biri olan “programlı öğretim tekniği”, çağdaş program geliştirme anlayışının bir ürünü olarak ortaya çıkmıştır. Bu teknik, öğrenme- öğretme süreçlerine sistemli, planlı, deneysel ve disiplinli bir yaklaşımdır (Küçükahmet, 2017).

BDÖ yöntemiyle Sosyal Bilgiler eğitimi yapıldığında, bu yöntemde kullanılan görseller ve sesler vasıtası ile soyut konuların öğretimi daha kolay yapılmakta ve öğrenilen bilgiler daha kalıcı olmaktadır. Sosyal Bilgiler dersinde anlatılan kavramların çoğu görselliğin sağlanarak etkin öğrenmenin gerçekleştirilebileceği türden bilgilerden oluşmaktadır (Arı & Bayhan, 2002; Sabo, 2015). Sosyal Bilgilerde bulunan yoğun ve renkli içeriği düzenli bir şekilde, zamandan tasarruf edilerek sunabilmek oldukça önemlidir. Bu içeriği sunabilmek için kullanılan somut materyallerin korunması için sınıfların kullanıldığı da bir gerçektir. Bu materyallerin yerini akıllı tahtalar ve BDÖ yönteminde kullanılan etkileşimli uygulamaların alması eğitimciler ve öğrenciler için kolaylıklar sağlamaktadır (Toros, 2015).

Bir öğretim yöntemi olarak dramanın kullanımı, insanların toplumsal ilişkilerinin düzenlenmesinden kişinin kendini tanıyıp üretmesine kadar birçok açıdan olumlu gelişmelere öncülük etmektedir. Bununla birlikte drama etkinliklerinin üniteye verilerek istenen kavram, olgu vb. öğelerin öğrenilmesinde etkili olduğu görülmektedir (Başbuğ & Adıgüzel, 2019). Bu nedenle eğitim ve öğretimde drama yönteminin etkisi yadsınamaz (Genç, 2003). Aktif öğrenme yöntemlerinden dramanın öğrenilen bilgilerin davranışa yansıtılmasındaki etkisi büyüktür. Drama yöntemi, Sosyal Bilgilerle ilgili bütün konularda başarının artırılmasında uygun bir yöntem olarak kullanılabilir. Bu yöntem, öğrencilerin günlük hayatta karşılaşabilecekleri olayları sınıf ortamında istedikleri anda canlandırmaları yoluyla, bazen de gerçek hayatta belki de karşılaşmayacakları olayları sınıf ortamında canlandırarak ilgili öğrenmeleri gerçekleştirmelerine olanak sağlar (Çelikkaya, 2014).

Drama etkinlikleri, çalışma mekânının sahip olması gereken tüm özellikleri taşıyan yerlerde yapılmalı veya çalışmalara uygun hale getirilmiş olan alanlarda yapılmalıdır (Adıgüzel, 2012). Her türlü ortam drama ortamı olarak düzenlenebilir (park,

bahçe, salon vb.), önemli olan çocukların kendilerini rahat ve özgür hissetmeleridir (McCaslin, 2006).

Drama yöntemi Sosyal Bilgiler dersinde kullanıldığında ders öğrenciler için daha zevkli ve eğlenceli hale gelmekte (Çelikkaya, 2014), öğrenciler hayatı daha iyi anlamlandırabilmekte, öğrenmeye çalıştıkları bir kavramı daha rahat algılayabilmekte, etkin ve kalıcı bir öğrenme gerçekleştirme imkânı bulmaktadır. Bununla birlikte Sosyal Bilgiler dersinde drama yöntemiyle sosyal sorumluluklarının bilincinde, vatandaşlık hak ve görevlerinin farkında, doğru kararlar alabilen bireyler yetiştirilmesi imkân bulmaktadır (Çalışkan & Karadağ, 2007). Bu durum, Sosyal Bilgiler dersinde drama yönteminin kullanılması gerektiğini göstermektedir (Yenigül, 2019).

Drama etkinlikleri ve sonrasında yapılan tartışmalar sürecinde birey, yaşadıklarını kategorilendirip ayırt ederek ve tanımlayarak kavramları öğrenme imkânı bulur. Bununla birlikte kavram öğrenme, diğer bütün öğrenme tekniklerini içine alan bütüncül bir eğitim tekniği olup drama çeşitlerinden eğitici drama, kavram öğrenme bakımından oldukça uygun olduğu bilinmektedir (Önder, 2010).

Eğitimde drama, birçok farklı disiplinde öğretim yöntemi olarak kullanılmaktadır. Bu yöntemle öğrenciler, sadece üzerinde çalışılan kavramları değil, konuyla ilgili ve farklı alanlardaki kavramları da öğrenme imkânı bulurlar. Bu süreçte öğrenciler dramatik bir sürece odaklanmakta ve konuyu ayrıntılı bir şekilde ele alarak kavramları daha iyi inceleme fırsatı yakalamaktadırlar (Sarı, 2017). Aynı zamanda öğrencilerin yapılan drama etkinliklerine katılımıyla duygu ve fikirlerini rahatça ifade edip, bedenlerinin farkına varabilecekleri görülmüştür (Yeler, 2018).

Drama yöntemi ile ilgili ulusal yayınların çoğunluğunun drama öğretiminin başarıya etkisini araştırmaya yönelik olduğu görülmektedir (Aykaç & Adıgüzel, 2011; Ulubey & Gözütok, 2015; Nayci & Adıgüzel, 2017). Drama yöntemi ile ilgili uluslararası çalışmaların çoğunluğunun drama yönteminin öğrencilerin çeşitli becerilerine etkisini incelemeye yönelik olduğu belirlenmiştir (Dodwell, 2002; Dupre, 2006; Flennoy, 1992; Freeman, 2000; Giaitzis, 2007; Guli, 2004; Innes, Moss & Smigiel, 2001; Rowland, 2002). Ayrıca drama yönteminin başarıya etkisi ile ilgili çalışmalar da bulunmaktadır (Flennoy, 1992; Nunez, 2003).

BDÖ yöntemi ile ilgili ulusal yayınların çoğunluğunun BDÖ yöntemi ile öğretimin başarıya etkisini araştırmaya yönelik olduğu görülmektedir (Emrahoğlu & Bülbül, 2010; Pamuk, 2018; Toros, 2015; Yağcı, 2017; Yaylak, 2010; Yeşiltaş & Turan, 2015). Bunun yanında kalıcılıkla ilgili araştırmalar da bulunmaktadır (Emrahoğlu & Bülbül, 2010; Yaylak, 2010). Yeşiltaş ve Kaymakçı (2014) ise BDÖ ile öğretimde karşılaşılan zorlukları belirlemeye yönelik çalışmalar yürütmüşlerdir.

BDÖ yöntemi ile ilgili uluslararası yayınların çoğunluğunun BDÖ yöntemi ile öğretimin başarıya etkisini araştırmaya yönelik olduğu görülmektedir (Cabada, Estrada,

Hernández, Bustillos & Reyes-García, 2018; Felix, Mena, Ostos & Maestre, 2017; Jenö, Grytnes & Vandvik, 2017; Liao, 2007; Nikou & Economides, 2018; Serin, 2011; Tiekem & Wilson, 2007). BDÖ ile ilgili ulusal ve uluslararası yayınlar karşılaştırıldığında hem ulusal hem de uluslararası yayınların öğrencilerin başarılarını incelemeye odaklandıkları belirlenmiştir.

Yöntem

Çalışmada nicel araştırma yönteminden yararlanılmıştır. Nicel veriler yardımıyla öğretim yöntemlerinin öğrencilerin akademik başarılarına ve edindikleri bilgilerin kalıcılığına etkileri kıyaslanmıştır. Araştırmada iki deney ve bir kontrol grubu olmak üzere toplam üç grup mevcuttur. Araştırmada nicel araştırma desenlerinden “ön-test-sontest eşleştirilmiş kontrol gruplu desen” kullanılarak başarı ve kalıcılık ölçümü yapılmıştır.

Araştırma Grubu

Araştırma, 2016-2017 eğitim-öğretim yılı bahar döneminde Doğu Anadolu’da bir il merkezindeki bir ortaokulda bulunan 78 katılımcı ile yapılmıştır. MEB’e bağlı bu ortaokulda 2016-2017 eğitim öğretim yılında 5. sınıf Sosyal Bilgiler dersi öğretim programı göz önünde bulundurularak çalışma tamamlanmıştır.

Çalışma grupları, uygun örneklem yöntemi kullanılarak belirlenen ortaokuldaki tüm 5. sınıf öğrencilerine ön test uygulanmıştır. Yapılan inceleme sonucunda 5. sınıflarda mevcut beş şubenin (A, B, C, D ve E şubeleri) ön testleri arasında anlamlı bir farklılık olmadığı, yani benzer akademik başarıya sahip oldukları belirlenmiştir. Ardından A, B, C, D ve E şubeleri arasında deney gruplarını ve kontrol grubunu belirlemek için gruplar arasında seçkisiz seçim yapılmış ve sonucunda öğretim sürecinde B şubesine BDÖ yöntemi kullanılmasına (BDÖ, n=28), A şubesine drama yöntemi kullanılmasına (Drama, n=26) ve D şubesine ders kitabı merkezli öğretim yapılmasına (Ders Kitabı Merkezli Öğretim, n=26) karar verilmiştir.

Veri Toplama Süreci

Bu araştırmada kullanılan veri toplama araçları Kavram Başarı Testi [KBT]’dir. Araştırmada verileri toplamak amacıyla 2005 yılında yürürlüğe konulan Sosyal Bilgiler dersi öğretim programına dayalı hazırlanan Sosyal Bilgiler ders kitabı (Başol *vd.*, 2014) baz alınarak, “Bir Ülke Bir Bayrak” ünitesinde öğretilmesi gereken kavramların öğretilip öğretilmediği ve ünitenin kazanımlarının kazandırılıp kazandırılmadığını test etmek amacıyla KBT oluşturulmuş ve uygulanmıştır. KBT, 5. sınıf Sosyal Bilgiler Dersi “Bir Ülke Bir Bayrak” ünitesinde geçen bazı kavramların sıklıkla kullanıldığı ve anlamlarının bilinmesi ve yorumlanması halinde doğru cevaplanabilecek sorulardan oluşturulmuştur. Adı geçen kavramlar, Sosyal Bilgiler ders kitabında (Başol, *vd.*, 2014) “Bir Ülke Bir Bayrak” ünitesi “kavramlar” başlığı altında listelenmiş olan “anayasa, bağımsızlık, demokrasi, devlet, egemenlik, güç, kamu, kamuoyu, medya, millet, milli

egemenlik, özgürlük, seçim, tören, yargı, yasa, yasama, yönetim, yurttaşlık” şeklindeki 20 adet kavramdır.

Hazırlanan KBT'nin pilot uygulaması, uygulama yapılacak olan okulun 6. sınıflarında öğrenim gören toplam 183 öğrenciyle yapılmıştır. Elde edilen verilerin Test Analysis Program [TAP] (Brooks & Johanson, 2003) ile yapılan madde analizi sonucu soruların ayırt edicilik indeksleri ve madde güçlük indeksleri değerlendirilmiştir. Bu veriler ışığında bazı sorular testten çıkarılarak KBT'ye son şekli verilmiştir. Bu haliyle KBT'nin güvenilirlik katsayısı (KR-20) 0,71, ortalama madde güçlüğü 0,51, ortalama ayırt edicilik indeksi ise 0,4 olarak hesaplanmıştır. KBT'deki tüm soruların en az bir kazanım ve öğretilmesi gereken en az bir kavramla ilişkilendirildiği, her kazanıma karşılık 4-6 soru sorulduğu görülmüştür. Ayrıca doktorasını Sosyal Bilgiler Eğitimi alanında tamamlamış iki ve Ölçme ve Değerlendirme alanında tamamlamış bir uzmanın KBT üzerinde yaptıkları incelemeler ve değerlendirmeler sonucu alınan tavsiyeler uygulanarak test yapı ve görünüş geçerliği sağlanacak hale getirilmiştir.

Sosyal Bilgiler dersi öğretim programına (2005) dayalı hazırlanan Ünitelendirilmiş Yıllık Plan kapsamında “Bir Ülke Bir Bayrak Ünitesi”ne haftada üçer ders saatinden 5 hafta boyunca toplam 15 ders saati yer verilmiş olduğundan ders planları da bu doğrultuda hazırlanmıştır. Araştırma her üç grupta da 15 ders saati boyunca ve her ders saati 40'ar dakika olarak eşit şekilde uygulanmıştır. Ders işleme süreci öncesindeki hafta; öğrencilerle tanışma, öğrencilere sürecin anlatımı, ön test uygulaması ve bilgisayar laboratuvarındaki eksikliklerin giderilmesiyle tamamlanmıştır. Ön test, tüm gruplara 40 dakika süre verilerek araştırmacı tarafından uygulanmıştır. Bilgisayar laboratuvarında yazılımsal ve donanımsal eksiklikler, okul müdürüyle birlikte kontrol edilmiş, mevcut eksiklikler kurumca giderilmiştir. Devamındaki beş haftalık süreçte her gruba belirlenen farklı yöntemle ders işlenmiştir. Ders işlenişlerinin bittiği haftanın ertesi hafta ise araştırmacı deney gruplarına ve kontrol grubuna son test uygulanmıştır. Bundan yaklaşık 3 ay sonra da kalıcılık testi deney grupları ve kontrol grubuna uygulanmıştır.

Yapılan alan yazın taraması sonucu “Bir Ülke Bir Bayrak” ünitesi kapsamında işlenecek konular ve öğretilmesi hedeflenen kavramlarla ilişkilendirilebilecek drama etkinlikleri bulunmuş, bu etkinliklerin sınıf ortamında, yeterli alan, zaman ve donanımla uygulanıp uygulanamayacağı gözden geçirildikten sonra üzerinde gerekli düzenlemeler yapıp ardından uzman görüşüne başvurulmuştur. Alınan eleştiriler doğrultusunda etkinliklerde bazı değişiklikler yapıp, 4 konunun her biri için 2'şer tane olmak üzere 8 farklı drama etkinliği sınıf ortamında uygulanabilecek hale getirilmiştir. Drama etkinlikleri ısınma hareketleriyle başlatılmış, ardından öğrencilerin mevcut roller arasından kendilerine en yakın bulduğu veya canlandırmak istedikleri rolü seçmeleri sağlanmıştır. Etkinlik boyunca öğrenciler, daha önceden hazırlanan materyalleri de kullanarak role daha iyi odaklanmışlardır. İlgili etkinliğin sonlandırılmasının ardından rahatlatma çalışmaları yaptırılmış ve değerlendirme aşaması gerçekleştirilmiştir.

Çalışma boyunca BDÖ yöntemiyle işlenen derste internette farklı bilgi paylaşım platformlarından (URL-1, 2016; URL-2, 2017; URL-3, 2017; URL-4, 2017; URL-5, 2017) yararlanılmıştır. Bu platformlardaki etkinliklerin yeterli zaman ve donanım ile uygulanıp uygulanamayacağı gözden geçirildikten sonra uygun görülen etkinlikler hakkında uzman görüşüne başvurulmuştur. Alınan eleştiriler doğrultusunda hangi konu karşılığında ne tür BDÖ etkinlikleri yapılacağına karar verilmiştir. BDÖ yöntemi ile ders işlerken öğrencilerden bireysel olarak bilgisayarlarındaki interaktif testler, bulmacalar, eğitsel oyunlar gibi etkinlikleri yapmaları istenmiştir. Bu aşamada kullanılan uygulamalarda öğrencilerin etkinliklere verdikleri cevaplar uygulama tarafından test sonrası değerlendirilmiş ve öğrencilerin verdikleri cevapların doğru ya da yanlışlıkları hakkında hemen geri bildirim almaları sağlanmıştır. Bununla birlikte yanlış cevap verdikleri sorulara geri dönmeleri ve yanlış öğrenmelerini düzeltmeleri mümkün olmuştur. Araştırmacı, etkinliklere verilen cevapları kontrol etmiş ve genelde yanlış yapılan bir soru varsa o soruyla ilgili bilgileri öğrencilere aktarmıştır.

Kontrol grubunda “Bir Ülke Bir Bayrak” ünitesi, Sosyal Bilgiler dersi öğretim programı doğrultusunda hazırlanan ders kitabı ve çalışma kitabındaki etkinlikler çerçevesinde araştırmacı tarafından işlenmiştir. Öğretim süreci öncesinde etkinliklerin ders içerisinde ne kadar sürede yapılacağı, hangi konular üzerinde ne kadar zaman harcanacağı düşünülmüş ve ilgili ders planları oluşturulmuştur. Konunun anlatılmaya başlandığı ilk derste genellikle düz anlatım, tartışma ve soru-cevap yöntemleri kullanılmıştır. Diğer derslerde de zaman zaman etkinliklere yer verilmiş, genel olarak ders kitabındaki yönlendirmeler esas alınarak bahsedilen öğretim yöntemleri kullanılmıştır. Ders kitabının konu akışı sırasında kimi yerlerde ilgili ifadelerin daha iyi anlaşılması veya pekiştirilmesi için çalışma kitabına yönlendirdiği görülmüş ve bu adımlar takip edilmiştir.

Verilerin Analizi

KBT'nin madde analizi, TAP (Brooks & Johanson, 2003) yardımıyla yapılarak mevcut soruların ayırt edicilik indeksleri ve madde güçlük indeksleri değerlendirilmiş, elde edilen veriler ışığında yapılan düzenlemeler sonrası KBT'ye son hali verilmiştir. Araştırmada kapsamında kullanılan KBT'nin deney ve kontrol gruplarına ön test, son test ve kalıcılık testi olarak uygulanması sonucu elde edilen veriler bu çalışmanın nicel verilerini oluşturmaktadır.

Veri analizine geçmeden önce ne tür test yöntemlerinin kullanılacağına karar vermek adına parametrik testlerin ve parametrik olmayan testlerin uygulama şartları incelenmiştir. Uygulanan testteki soruların puanlamasında kategorik puanlama yapıldığından parametrik testlerin ön koşulu sağlanmadığı görülmüştür. Bu sebeple verilerin parametrik olmayan testlerle değerlendirilmesi uygun görülmüştür. Araştırmada elde edilen veriler göz önüne alındığında bağımlı değişkenin eşit aralıklı ölçekte olduğu ve gruplar arası değerlendirmelerde verilerin, gruplar içi değerlendirmelerde

ise veri çiftlerinin birbirinden bağımsız olduğu görülmüştür. Bu yüzden grup içi değerlendirmelerde Wilcoxon İşaretili Sıralar Testi, gruplar arası farklılık olup olmadığını belirlemek amaçlı olarak da Kruskal-Wallis H-Testi uygulanmıştır. Kruskal-Wallis H-Testi sonucuna göre araştırmaya katılan üç grup arasında anlamlı fark bulunduğu durumlarda bu farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla Mann Whitney U-testi uygulanmıştır. Bu test, bağımsız t testinin parametrik olmayan karşılığıdır (Seçer, 2015).

Araştırma yanlılığını azaltmak amacıyla uygulama boyunca deney grupları ve kontrol grubunda Sosyal Bilgiler dersleri araştırmacı tarafından yürütülmüştür. KBT, gerekli geçerlik ve güvenilirlik çalışmalarının takibi ile araştırmacı tarafından oluşturulmuştur. Bununla birlikte veriler araştırmacı tarafından analiz edilmiştir.

Bulgular ve Yorum

Araştırma probleminin ilk dört alt problemi, BDÖ ve drama yöntemleri ve ders kitabı merkezli öğretim ile uygulama yapılan grupların grup içinde ve gruplar arasında ön test puanları, son test puanları ve kalıcılık testi puanları arasında anlamlı bir fark olup olmadığı, fark varsa bu farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu araştırmaya yöneliktir. Öğretim yöntemlerinin etkililiğinin gruplar arasında karşılaştırılabilmesi için öncelikle grupların ön test verileri incelenmiş ve aralarında anlamlı fark olup olmadığı değerlendirilmiştir. Grupların ön test puanlarına göre tanımlayıcı istatistiki veriler Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1. Tüm Grupların Ön Test Tanımlayıcı İstatistiki Verileri

Testler	Gruplar	N	$\bar{X}$	S.S.
Ön Test	A*	26	12,62	4,62
	B**	26	12,23	3,85
	C***	26	10,73	3,65
	Genel	78	11,86	4,09

*A:Drama yöntemiyle öğretim yapılan grup

**B:BDÖ yöntemiyle öğretim yapılan grup

***C: Ders kitabı merkezli öğretim yapılan grup

Tablo 1’deki istatistiki veriler incelendiğinde her üç grubun ön test puan ortalamaları arasındaki en büyük farkın 1,89 olduğu görülmektedir. Ön test puanlarında gruplar arasındaki farklılığın anlamlı olup olmadığını incelemeye dair yapılan Kruskal-Wallis H-Testi sonuçları Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2. Ön Test Puanlarının Öğretim Yöntemlerine Göre Kruskal-Wallis H-Testi Sonuçları

Gruplar	n	Sıra Ortalaması	sd	X ²	p	Anlamlı Fark
A*	26	43.10	2	3.04	,21	-
B**	26	42.17				
C***	26	33.23				

A:Drama yöntemiyle öğretim yapılan grup **B:BDÖ yöntemiyle öğretim yapılan grup

***C: Ders kitabı merkezli öğretim yapılan grup

Tablo 2'ye göre drama, BDÖ yöntemleri ve ders kitabı merkezli öğretim yapılan gruplara uygulama öncesinde yapılan ön test sonuçları arasında anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir, X^2 (sd=2, n=78) =3.04, $p>.05$. Yani grupların öğretim etkinlikleri öncesi konu hakkında bilgi düzeyleri gruplararası boyutta birbirine yakındır.

Drama Yöntemi ile Öğretimin Akademik Başarı ve Kalıcılığa Etkisine Dair Bulgular

Drama yöntemiyle öğretim yapılan gruba farklı zamanlarda KBT'nin ön test, son test ve kalıcılık testi sonucu olarak uygulanması ile elde edilen tanımlayıcı istatistikî veriler Tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 3. Drama Yöntemiyle Öğretim Yapılan Grup için KBT'ye Dair Tanımlayıcı İstatistikler

Testler	N	$\bar{X}$	S.S.
Ön Test	26	12,62	4,62
Son Test	26	18,81	4,87
Kalıcılık Testi	26	19,12	3,42

Tablo 3'e göre drama yöntemiyle öğretim yapılan grubun son testte aldıkları puan ortalamasının ($\bar{X}=18,81$) ön testte aldıkları puan ortalamasına ($\bar{X}=12,62$) göre yüksek olduğu gözlemlenmektedir. Öte yandan kalıcılık testi puan ortalamasında ($\bar{X}=19,12$) da son test puan ortalamasına göre artış olduğu gözlemlenmektedir. Öğrencilerin KBT'den aldıkları puanlarda görülen artışın istatistikî açıdan anlamlı olup olmadığını belirlemek adına Wilcoxon İşaretili Sıralar Testi uygulanmıştır. Drama yöntemiyle öğretim yapılan grubun ön test ve son test puanlarının karşılaştırıldığı Wilcoxon İşaretili Sıralar Testi sonuçları Tablo 4'te gösterilmiştir.

Tablo 4. Drama Yöntemiyle Öğretim Yapılan Grubun KBT Ön Test ve Son Test Sonuçlarına Dair Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi Sonuçları

Son Test-Ön Test	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	z	p
Negatif Sıra	2	5,50	11,00	4,18*	,00
Pozitif Sıra	24	14,17	340,00		
Eşit	-	-	-		

*Negatif sıralar temeline dayalı

Tablo 4'e göre çalışmaya katılan drama grubu öğrencilerinin ön test ve son test puanları arasında anlamlı fark mevcuttur, $z=4.18$, $p<.05$. Fark puanlarının sıra ortalaması ve toplamları dikkate alındığında gözlenen bu farkın pozitif sıralar, yani son test puanı lehine olduğu görülmektedir. Bu sonuçlara göre kullanılan drama yönteminin öğrencilerin akademik başarılarının artışında önemli bir etkisinin olduğu söylenebilir.

Drama yöntemiyle öğretim yapılan grubun son test ve kalıcılık testi puanlarının karşılaştırıldığı Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi sonuçları Tablo 5'te gösterilmiştir.

Tablo 5. Drama Yöntemiyle Öğretim Yapılan Grubun KBT Son Test ve Kalıcılık Testi Sonuçlarına Dair Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi Sonuçları

Kalıcılık Testi-Son Test	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	Z	p
Negatif Sıra	11	10,27	113,00	-,44*	,66
Pozitif Sıra	11	12,73	140,00		
Eşit	4	-	-		

*Negatif sıralar temeline dayalı

Tablo 5'e göre çalışmaya katılan drama grubu öğrencilerinin son test ve kalıcılık testi puanları arasında anlamlı fark yoktur, $z=-,44$, $p>.05$. Kalıcılık testi sonuçları ile son test sonuçları arasında anlamlı bir fark bulunmaması, uygulamanın etkisinin uygulamadan yaklaşık üç ay sonra da devam ettiği anlamına gelebilir.

BDÖ Yöntemi ile Öğretimin Akademik Başarı ve Kalıcılığa Etkisine Dair Bulgular

KBT'nin BDÖ yöntemiyle öğretim yapılan gruba farklı zamanda uygulanan ön test, son test ve kalıcılık testi sonucu elde edilen tanımlayıcı istatistik veriler Tablo 6'da verilmiştir.

Tablo 6. BDÖ Yöntemiyle Öğretim Yapılan Grup için KBT'ye Dair Tanımlayıcı İstatistikler

Testler	N	$\bar{X}$	S.S.
Ön Test	26	12,23	3,85
Son Test	26	17,58	4,06
Kalıcılık Testi	26	17,27	3,62

Tablo 6'ya göre BDÖ yöntemiyle öğretim yapılan grubun son testte aldıkları puanların ortalamasının ($\bar{X}=17,58$) ön testte aldıkları puanların ortalamasına ($\bar{X}=12,23$) göre yüksek olduğu gözlemlenmektedir. Bununla birlikte kalıcılık testi puanlarının ortalamasının ($\bar{X}=17,27$) son test puanlarının ortalamasına göre bir miktar düşük olduğu gözlemlenmektedir. Ön test ve son test sonuçlarında görülen değişimin istatistiki olarak anlamlı olup olmadığını belirlemek için yapılan Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi sonuçları Tablo 7'de gösterilmiştir.

Tablo 7. BDÖ Yöntemiyle Öğretim Yapılan Grubun KBT Ön Test ve Son Test Sonuçlarına Dair Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi Sonuçları

Son Test-Ön Test	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	z	p
Negatif Sıra	1	4,50	4,50	-4,26*	,00
Pozitif Sıra	24	13,35	320,50		
Eşit	1	-	-		

*Negatif sıralar temeline dayalı

Tablo 7'ye göre çalışmaya katılan BDÖ grubu öğrencilerinin de ön test ve son test puanları arasında anlamlı farklılık vardır, $z=-4,26$, $p<,05$. Fark puanlarının sıra ortalaması ve toplamına bakıldığında mevcut farkın pozitif sıralar, yani son test puanı lehine olduğu görülmektedir. Bu sonuçlara göre BDÖ yönteminin öğrencilerin akademik başarılarının artışında önemli bir etkisinin olduğu söylenebilir.

BDÖ yöntemiyle öğretim yapılan grubun son test ve kalıcılık testi puanlarının karşılaştırıldığı Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi sonuçları Tablo 8'de gösterilmiştir.

Tablo 8. BDÖ Yöntemiyle Öğretim Yapılan Grubun KBT Son Test ve Kalıcılık Testi Sonuçlarına Dair Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi Sonuçları

Kalıcılık Testi-Son Test	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	Z	p
Negatif Sıra	10	10,80	108,00	-,52*	,60
Pozitif Sıra	9	9,11	82,00		
Eşit	7	-	-		

*Negatif sıralar temeline dayalı

Tablo 8'e göre çalışmaya katılan drama grubu öğrencilerinin son test ve kalıcılık testi puanları arasında anlamlı fark yoktur, $z=-,52$, $p>,05$. Kalıcılık testi sonuçları ile son test sonuçları arasında anlamlı bir fark bulunmaması, elde edilen akademik başarı yükselişinin etkisinin son test uygulandıktan yaklaşık üç ay sonra da devam ettiği anlamına gelebilir.

Ders Kitabı Merkezli Öğretimin Akademik Başarı ve Kalıcılığa Etkisine Dair Bulgular

KBT'nin ders kitabı merkezli öğretim yapılan gruba farklı zamanda uygulanan ön test, son test ve kalıcılık testi sonucu elde edilen tanımlayıcı istatistiki veriler Tablo 9'da verilmiştir.

Tablo 9. Ders Kitabı Merkezli Öğretim Yapılan Grup için KBT'ye Dair Tanımlayıcı istatistikler

Testler	N	$\bar{X}$	S.S.
Ön Test	26	10,73	3,65
Son Test	26	10,85	2,98
Kalıcılık Testi	26	9,73	4,30

Tablo 9'a göre ders kitabı merkezli öğretim yapılan grubun son testte aldıkları puan ortalamasının ($\bar{X}=10,85$) ön testte aldıkları puan ortalamasına ($\bar{X}=10,73$) göre bir miktar yüksek olduğu gözlemlenmektedir. Bununla birlikte kalıcılık testi puan ortalamasının ($\bar{X}=9,73$) hem ön test, hem son test puan ortalamasına göre düşük olduğu gözlemlenmektedir. Ön test ve son test sonuçlarında görülen farklılıkların istatistiki olarak anlamlı olup olmadığını belirlemek adına yapılan Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi sonuçları Tablo 10'da gösterilmiştir.

Tablo 10. Ders Kitabı Merkezli Öğretim Yapılan Grubun KBT Ön Test ve Son Test Sonuçlarına Dair Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi Sonuçları

Son Test-Ön Test	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	z	p
Negatif Sıra	11	9,18	101,00	-,24*	,81
Pozitif Sıra	8	11,13	89,00		
Eşit	7	-	-		

*Negatif sıralar temeline dayalı

Tablo 10'a göre ders kitabı merkezli öğretim yapılan grubun öğrencilerinin ön test ve son test puanları arasında istatistiki olarak anlamlı fark yoktur, $z=-,24$, $p>,05$. Bu bulgu, yapılan öğretimin akademik başarının değişimine dair istatistiki olarak anlamlı bir etki göstermediğini belirtir.

5. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde Drama ve Bilgisayar Destekli Öğretimin Akademik Başarı...

Ders kitabı merkezli öğretim yapılan grubun son test ve kalıcılık testi puanlarının karşılaştırıldığı Wilcoxon İşaretili Sıralar Testi sonuçları Tablo 11’de gösterilmiştir.

Tablo 11. Ders Kitabı Merkezli Öğretim Yapılan Grubun KBT Son Test ve Kalıcılık Testi Sonuçlarına Dair Wilcoxon İşaretili Sıralar Testi Sonuçları

Kalıcılık Testi-Son Test	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	Z	p
Negatif Sıra	14	15,68	219,50	-1,54*	,12
Pozitif Sıra	11	9,59	105,50		
Eşit	1	-	-		

*Negatif sıralar temeline dayalı

Tablo 11’e göre ders kitabı merkezli öğretim yapılan grup öğrencilerinin son test ve kalıcılık testi puanları arasında anlamlı fark yoktur, $z=-1,54$, $p>,05$. Kalıcılık testi sonuçları ile son test sonuçları arasında anlamlı bir fark bulunmaması, son testin ardından geçen üç aylık süre sonunda da akademik başarıda istatistiki olarak anlamlı bir değişim olmadığını gösterir.

Drama ve BDÖ Yöntemleri ile Ders Kitabı Merkezli Öğretimin Akademik Başarı ve Kalıcılığa Etkisinin Karşılaştırılmasına Dair Bulgular

Araştırma probleminin dördüncü alt problemi, BDÖ ve drama yöntemleri ve ders kitabı merkezli öğretim ile uygulama yapılan grupların gruplar arası son test puanları ve kalıcılık testi puanları arasında anlamlı bir fark olup olmadığı ve varsa bu farklılığın hangi gruplar arasında mevcut olduğunu araştırmaya yöneliktir. Grupların son test ve kalıcılık testi verilerine göre tanımlayıcı istatistiki veriler test tipine göre gruplandırılmış halde Tablo 12’de verilmiştir.

Tablo 12. Tüm Grupların Son Test ve Kalıcılık Testi Tanımlayıcı İstatistiki Verileri

Testler	Gruplar	N	$\bar{X}$	S.S.
Son Test	A	26	18,81	4,87
	B	26	17,58	4,06
	C	26	10,85	2,98
	Genel	78	15,74	5,32
Kalıcılık Testi	A	26	19,12	3,42
	B	26	17,27	3,62
	C	26	9,73	4,30
	Genel	78	15,37	5,54

*A:Drama yöntemiyle öğretim yapılan grup **B:BDÖ yöntemiyle öğretim yapılan grup

***C: Ders kitabı merkezli öğretim yapılan grup

Tablo 12'deki istatistiki veriler incelendiğinde her üç grubun son test puan ortalamaları arasındaki en büyük farkın 7,96 olduğu, kalıcılık testinde bu farkın 9,39'e çıktığı görülmektedir. Son test puanlarında gruplar arasındaki farklılığının anlamlı olup olmadığını incelemeye dair yapılan Kruskal-Wallis H-Testi sonuçları Tablo 13'te verilmiştir.

Tablo 13. Son Test Puanlarının Öğretim Yöntemlerine Göre Kruskal-Wallis H-Testi Sonuçları

Gruplar	n	Sıra Ortalaması	sd	X ²	p	Anlamlı Fark
A*	26	52.35	2	31.57	,00	C-A, C-B
B*	26	46.71				
C*	26	19.44				

*A:Drama yöntemiyle öğretim yapılan grup **B:BDÖ yöntemiyle öğretim yapılan grup

***C: Ders kitabı merkezli öğretim yapılan grup

Tablo 13'e göre drama, BDÖ yöntemleri ve ders kitabı merkezli öğretim yapılan gruplara uygulama sonrasında yapılan son test sonuçlarının öğretim yöntemlerine göre anlamlı şekilde farklılaştığı görülmektedir, χ^2 (sd=2, n=78) =31.57, p<.05. Yani öğretim etkinlikleri sonrasında konu hakkında bilgi düzeyleri, gruplararası boyutta istatistiki olarak farklılık göstermektedir. Ardından yapılan Mann Whitney U-testleri neticesinde ders kitabı merkezli öğretim yapılan grubun son test puanlarının drama ve BDÖ yöntemleriyle öğretim yapılan grupların son test puanlarından anlamlı derecede düşük olduğu bulunmuştur. Bununla birlikte kalıcılık testi puanlarında gruplar arasındaki farklılığının anlamlı olup olmadığını incelemeye dair yapılan Kruskal-Wallis H-Testi sonuçları Tablo 14'te verilmiştir.

Tablo 14. Kalıcılık Testi Puanlarının Öğretim Yöntemlerine Göre Kruskal-Wallis H-Testi Sonuçları

Gruplar	n	Sıra Ortalaması	sd	X ²	p	Anlamlı Fark
A*	26	55.46	2	40.20	,00	C-A, C-B
B*	26	45.81				
C*	26	17.23				

*A:Drama yöntemiyle öğretim yapılan grup **B:BDÖ yöntemiyle öğretim yapılan grup

***C: Ders kitabı merkezli öğretim yapılan grup

Tablo 14'e göre drama, BDÖ yöntemleri ve ders kitabı merkezli öğretim yapılan gruplara uygulamadan yaklaşık üç ay sonra yapılan kalıcılık testi puanlarının öğretim yöntemlerine göre anlamlı şekilde farklılaştığı görülmektedir, χ^2 (sd=2, n=78) =40.2,

$p < .05$. Bu sonuca göre öğretim etkinliklerinden üç ay sonra da grupların konu hakkında bilgi düzeyleri gruplararası boyutta istatistiki olarak farklılık göstermektedir. Bu farklılaşmanın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla yapılan Mann Whitney U-testleri neticesinde ders kitabı merkezli öğretim yapılan grubun kalıcılık testi puanlarının drama ve BDÖ yöntemleriyle öğretim yapılan grupların kalıcılık testi puanlarından anlamlı derecede düşük olduğu bulunmuştur.

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Çalışmada drama yönteminin, Sosyal Bilgiler 5. Sınıf “Bir Ülke Bir Bayrak” ünitesinde geçen bazı soyut kavramların öğretiminde etkili olduğu ortaya çıkmıştır. Alanyazında mevcut birçok çalışmada da drama yöntemin kavram başarısını olumlu etkilediği görülmektedir (Aykaç & Adıgüzel, 2011; Bingöl, 2015; Nayci & Adıgüzel, 2017; Rüzgar, 2014; Ulubey & Gözütok, 2015). Bu durum, drama yönteminin aktif katılım gerektirmesinden, etkinliklerin öğretiminin “yaparak-yaşayarak” gerçekleştirilmesinden ve bu yöntemle öğrencilerin aslında hayatlarıyla iç içe, fakat soyut olan kavramları canlandırarak, yaşayarak ve somut bilgiler yardımıyla öğrenmesinden ileri gelebilir. Drama yöntemiyle öğretim yapılan grup öğrencileri, son testin ardından eğitim verilmemesine rağmen kalıcılık testinde daha yüksek bir başarı elde etmişlerdir. Kavram başarılarındaki bu artış, KBT’de geçen soyut kavramların öğrencilerin günlük hayatta sıklıkla karşılaştıkları kavramlardan oluşu ve bu süreçte anlamlarını zihinlerinde derinleştirmelerinden kaynaklanabilir.

Sosyal Bilgiler 5. Sınıf “Bir Ülke Bir Bayrak” ünitesinde geçen bazı soyut kavramların öğretiminde BDÖ yönteminin de etkili olduğunu ortaya konmuştur. Alanyazında mevcut birçok çalışmada da BDÖ yönteminin kavram başarısını artırdığı görülmektedir. Bu durum, BDÖ’nün soyut bilgileri görselleştirerek somutlaştırmasından ve algıyı artırmasından kaynaklanabilir. Alanyazında bu sonuca paralel bazı çalışmalara rastlanmaktadır (Karadeniz & Akpınar, 2015; Pamuk, 2018; Taşyürek, 2017; Tezel & Aydoğdu, 2016; Tienken & Wilson, 2007; Toros, 2015; Trotskovsky & Sabag, 2015; Yen vd., 2010). BDÖ yönteminde öğretmen rehber konumunda olduğundan öğretimde kullanılan program, video ve uygulamalar, bu yöntemin başarılı sonuçlara ulaşması konusunda en önemli etkenlerden biridir. Bu yüzden çalışmada BDÖ’nün kavram başarısını artırması, kullanılan video ve uygulamaların (URL-1, 2016; URL-2, 2017; URL-3, 2017; URL-4, 2017; URL-5, 2017) da başarılı sonuçlar doğurduğu şeklinde yorumlanabilir. Öte yandan bulgular, BDÖ yönteminin öğrenilen bilgilerin kalıcılığının sağlanması konusunda etkili olduğunu da göstermektedir. Alanyazında bu duruma paralel bulgular mevcuttur (Şeker & Kartal, 2017; Taşyürek, 2017; Yağcı, 2017).

Ders kitabı merkezli öğretim, 5. Sınıf “Bir Ülke Bir Bayrak” ünitesinde geçen bazı soyut kavramların öğretiminde etkili sonuçlar göstermemiştir. Öğretim süreci boyunca bilgi ve kazanımları artması beklenen bu grupta kavram başarısının anlamlı derecede artmaması çalışmalarda nadiren rastlanan bir durumdur. Sosyal Bilgiler dersi

öğretim programında (2005) “Bir Ülke Bir Bayrak” ünitesi kapsamında verilen etkinlik örnekleri arasında internetten araştırma, drama gibi etkinlik örnekleri mevcutken ders kitabında (Başol *vd.*, 2014) ilgili ünite de bulunan etkinlikler çoğunlukla boşluk doldurma, eşleştirme gibi aktivitelerden oluşmaktadır. Bu tür aktivitelerin kavram öğretimi ve kazanımların kazandırılması için yeterli olmadığı düşünülebilir. Bununla birlikte ders kitabı merkezli öğretim yapılan kontrol grubunun kalıcılık testi puanlarında bir miktar düşüş olduğu fakat bu farkın anlamlı olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Drama ve BDÖ yöntemlerinin her ikisi de kavramların öğrenilmesinde olumlu etki ederken bu iki yöntemin etkililikleri arasında anlamlı fark yoktur. Drama etkinlikleri sırasında kimi öğrencilerin doğaçlama yeteneklerinin az olması, kazanımlara ulaşılmasında engel teşkil etmektedir. Etkinlik sırasında öğrencilerin bazen etrafında konuşulması gereken konudan uzaklaşmaları veya aralarında konu dışı tartışmalara girmeleri de arzu edilmeyen durumlardır. Bu gibi durumlar, drama yönteminin BDÖ yönteminden daha etkili sonuç vermemesine sebep olmuş olabilir.

Deney gruplarının ve kontrol grubunun kalıcılık testi puanları gruplar arasında karşılaştırıldığında drama yöntemiyle öğretim yapılan grubun kalıcılık testi puanlarının BDÖ yöntemiyle öğretim yapılan grup puanlarından bir miktar daha yüksek olmasına karşın bu farkın anlamlı olmadığı görülmüştür. Öte yandan ders kitabı merkezli öğretim yapılan grubun kalıcılık testi puanlarının deney gruplarının kalıcılık testi puanlarından anlamlı derecede düşük olduğu anlaşılmıştır. Bu durum, uygulama sonrasında kavram başarılarında anlamlı bir artış olmayan ders kitabı merkezli öğretim yapılan grubun kavram başarılarının kalıcılığında da anlamlı bir değişiklik olmadığını göstermektedir. Ancak alanyazında ders kitabı merkezli yapılan öğretimin bilgilerin kalıcılığını sağladığına yönelik bulgular da mevcuttur (Şeker & Kartal, 2017). Bu durumun soyut kavramların yoğunlukta geçtiği veya öğrencilerin anlamakta zorlandığı konularda ders kitaplarındaki etkinliklerin çoğunlukla yetersiz kaldığından ileri geldiği öne sürülebilir.

Etkinlikler sırasında kimi öğrenciler temel uygulamaları birkaç kez tekrar ederek öğrenmelerini gerçekleştirirken bazıları da bir temel uygulamaları bir kez uygulamış ve ardından eğitici oyunlarla öğrenilen bilgilerin pekiştirilmesini sağlamıştır. Bu durumun hem kavram başarılarını hem de edinilen bilgilerin kalıcılığını artırmış olması muhtemeldir. Ayrıca kullanılan görsellerle öğrenmenin arttığı da düşünülebilir. BDÖ yönteminde kullanılan uygulamalar, öğrencilere anında dönütler vermiş ve bu sayede öğrenmeyi güçlendirmiş olabilir.

Elde edilen sonuçlar göz önüne alınarak ders kitaplarındaki etkinliklerde kullanılan öğretim yöntemlerinin kullanım oranlarının, ilgili öğretim programlarında belirtilen etkinlik örneklerinde kullanılan öğretim yöntemlerinin kullanım oranlarına uygun olması önerilir. Mevcut durumda ders kitaplarındaki etkinliklerin aktif öğrenme yöntemlerini öğretim programlarındaki etkinliklere kıyasla daha az kullandığı görülmek-

tedir. Bu araştırma ile eğitim fakültelerindeki lisans programlarında drama dersinin gerekliliği tekrar ön plana çıkmıştır. Eğitim fakültelerinde 2018-2019 eğitim öğretim yılından itibaren uygulanan lisans programlarının yeni müfredatlarının çoğunda “eğitimde drama” dersi seçmeli olarak verilmektedir (Yükseköğretim Kurulu, 2018). Bu ve bundan önceki birçok çalışmada drama yönteminin, öğrenciyi akademik yönden diğer birçok öğretim yönteminden daha etkili geliştirdiğinin ortaya konması sebebiyle bu dersin eğitim fakültelerinde zorunlu ders kapsamına alınması önerilmektedir. Bunun için ihtiyaç varsa üniversitelerde drama yöntemi konusunda yetkin öğretim elemanı eksikliği giderilmelidir.

Öğretim programlarında, özellikle soyut kavramların sıkça kullanıldığı ünitelerde drama ve BDÖ yöntemlerine daha fazla yer verilmeli ve buna bağlı olarak, hazırlanan ders kitaplarında bu yöntemlere dayalı etkinliklere daha yoğun yer verilmelidir. Öte yandan alanyazında BDÖ yöntemine uygun etkileşimli video ve uygulamaların yeterli olmaması sebebiyle bu tür uygulamalar geliştirilerek etkililiklerinin denendiği araştırmaların artırılması, BDÖ yönteminin daha etkin sonuçlar verme ihtimalini artıracaktır. BDÖ yöntemine uygun olan ve etkililiği araştırmacılarca kanıtlanmış uygulamaların farklı uzmanlar tarafından denetlenmesinden sonra EBA’ya eklenmesi ve EBA’da bulunan uygulamaların nicelik ve nitelik olarak geliştirilmesi önerilir.

Kaynakça

- ADIGÜZEL, H. Ö. (2012). *Eğitimde yaratıcı drama* (2. baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- ALKAN, C. (2005). *Eğitim teknolojisi*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- ANNARELLA, L. A. (1992). *Creative drama in the classroom*. Retrieved from ERIC database. (ED391206)
- ARI, M. & Bayhan, P. (2002). *Okul öncesi dönemde bilgisayar destekli eğitim*. İstanbul: Epsilon Yayıncılık.
- AYKAÇ, N. (2007). İlköğretim Sosyal Bilgiler dersi eğitim-öğretim programına yönelik öğretmen görüşleri. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(22), 46-73.
- AYKAÇ, M., & Adıgüzel, Ö. (2011). Sosyal Bilgiler dersinde yaratıcı dramının yöntem olarak kullanılmasının öğrenci başarısına etkisi, *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 19(1), 297-314.
- AYVACI, H. Ş., Bakırcı, H., & Başak, M. H. (2014). Fatih projesinin uygulama sürecinde ortaya çıkan sorunların idareciler, öğretmenler ve öğrenciler tarafından değerlendirilmesi. *Yüzyüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(1), 20-46.
- BAĞDATLI, M. İ. (2011). İlköğretim Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi dersleri için eğitici drama uygulamaları. *İstanbul Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 25, 139-166.
- BARANI, G. H. (2014). *Bilgisayar destekli animasyonla öğretim yönteminin fen bilgisi öğretmenliği fizik 4 (modern fizik) dersi ile ortaöğretim 11.sınıf modern fizik dersindeki akademik başarıya etkisi* (Yüksek lisans tezi). Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.

- BAŞBUĞ, S., & Adıgüzel, Ö. (2019). Müzede yaratıcı drama etkinliklerinin öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersindeki başarılarına etkisi. *Yaratıcı Drama Dergisi*, 14(1), 1-31.
- BAŞOL, S., Ünal, F., Azer, H., Yıldız, A., & Evirgen, Ö. F. (2014). İlköğretim Sosyal Bilgiler ders kitabı 5. sınıf (5. baskı). Ankara: MEB Yayınları.
- BAYRAMOĞLU, A. Ç., & Başbuğ, S. (2018). TC İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük dersinin yaratıcı drama yöntemi ile işlenmesine ilişkin öğrenci görüşleri. *Yaratıcı Drama Dergisi*, 13(1), 53-68.
- BİNGÖL, K. T. (2015). İlköğretim 4. sınıf Sosyal Bilgiler dersinin drama tekniğiyle işlenmesinin akademik başarı, tutum ve kalıcılığa etkisi (Yüksek lisans tezi). Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzincan.
- BİRGÜL, K. (2014). *Sınıf öğretmenlerinin bilgisayar destekli ilkokuma yazma öğretimine ilişkin görüş ve tutumlarının belirlenmesine yönelik bir araştırma* (Yüksek lisans tezi). Uludağ Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bursa.
- BROOKS, G. P., & Johanson, G. A. (2003). TAP: Test analysis program. *Applied Psychological Measurement*, 27(4), 303-304.
- BÜYÜKALAN, S. F. (2003). *Ders kitabı ve öğretim programı ilişkisi. Konu Alanı Ders Kitabı İnceleme Kılavuzu Sosyal Bilgiler*. Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.
- CABADA, R. Z., Estrada, M. L. B., Hernández, F. G., Bustillos, R. O., & Reyes-García, C. A. (2018). An affective and Web 3.0-based learning environment for a programming language. *Tele-matics and Informatics*, 35(3), 611-628.
- CAMNALBUR, M., & Erdoğan, Y. (2008). A meta analysis on the effectiveness of computer-assisted instruction: Turkey sample. *Educational Sciences: Theory & Practice*, 8(2), 497-505. Retrieved from ERIC database. (ED EJ831164)
- CEYHAN, E., & Yiğit, B. (2004). *Konu alanı ders kitabı incelemesi*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- ÇALIŞKAN, N., & Karadağ, E. (2007). Temel kavramlar. M. Sarıtaş (Ed.), *Öğretim teknolojileri ve materyal tasarımı içinde* (ss. 1-17). Ankara: Pegem Akademi.
- ÇELİK, M. (2017). Okul öncesi öğretmen adaylarının yaratıcı drama yöntemini kullanmaya yönelik öz yeterliklerinin incelenmesi, *Eğitim ve Toplum Araştırmaları Dergisi*, 4(2), 124-134.
- ÇELİKKAYA, T. (2014). Sosyal Bilgiler dersinde drama yönteminin önemi ve uygulama örnekleri. *International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*. 9(2), 447-470.
- DEBRE, İ. (2008). İlköğretim Sosyal Bilgiler dersi coğrafya konularının öğretiminde ders anlatım stratejisi olarak *dramatizasyonun kullanılmasının öğrencinin başarı düzeyine etkisi* (Yüksek lisans tezi). Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- DEMİREL, Ö. (2008, Nisan). *Yapılandırmacı eğitim*. Eğitim ve Öğretimde Çağdaş Yaklaşımlar Sempozyumu'nda sunulan sözlü bildiri, İstanbul.
- DEMİRER, V., & Sak, N. (2015). Türkiye'de bilişim teknolojileri (BT) eğitimi ve BT öğretmenlerin değişen rolleri, *Uluslararası Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2(5), 434-448.

5. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde Drama ve Bilgisayar Destekli Öğretimin Akademik Başarı...

- DİNÇ, E., & Doğan, Y. (2010). İlköğretim ikinci kademe Sosyal Bilgiler öğretim programı ve uygulanması hakkında öğretmen görüşleri. *Sosyal Bilgiler Eğitimi Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 17-49.
- DİNÇ, E., & Üztemur, S. S. (2016). Ortaokul 8. sınıf öğrencilerinin demokratik değer algılarının karikatürler aracılığıyla incelenmesi. *İlköğretim Online*, 15(3), 974-988. doi:10.17051/10.2016.79948
- DODWELL, C. (2002). Building relationships through drama: The action track project (1). *Research in Drama Education*, 7(1), 43-48.
- DOĞANAY, A. (2003). Öğretimde kavram ve genellemelerin geliştirilmesi. C. Öztürk & D. Dilek (Eds.), *Hayat bilgisi ve Sosyal Bilgiler öğretimi içinde* (ss. 227-255). Ankara: Pegem Akademi.
- DUPRÉ, B. J. (2006). *Creative drama, playwrighting, tolerance, and social justice: an ethnographic study of students in a seventh grade language arts class* (Doctoral dissertation). Retrieved from <https://elibrary.ru/item.asp?id=9419920>
- EMRAHOĞLU, N., & Bülbül, O. (2010). 9 sınıf fizik dersi optik ünitesinin bilgisayar destekli öğretiminde kullanılan animasyonların ve simülasyonların akademik başarıya ve akılda kalıcılığa etkisinin incelenmesi. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 19(3), 409-422.
- EREŞ, F. (2015). Vatandaşlık eğitimi ve karakter eğitimi politikalarının değerlendirilmesine yönelik nitel bir çalışma. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(36), 120-136.
- FELIX, V. G., Mena, L. J., Ostos, R., & Maestre, G. E. (2017). A pilot study of the use of emerging computer technologies to improve the effectiveness of reading and writing therapies in children with Down syndrome. *British Journal of Educational Technology*, 48(2), 611-624.
- FLENNNOY, A. J. (1992). *Improving communication skills of first grade low achievers through whole language, creative drama and different styles of writing*. Retrieved from ERIC database. (ED 352599)
- FREEMAN, G. D. (2000). *Effects of creative drama activities on third and fourth grade children* (Unpublished doctoral dissertation). University of Mississippi, MS, USA.
- FULFORD, J., Hutchings, M., Ross, A., & Schmitz, H. (2001). İlköğretimde Drama. (L. Küçükahmet, H. Borçbakan, S. S. Karamaoglu, çev. ed.). Ankara: Nobel Yayınevi.
- GENÇ, H. N. (2003). Eğitimde yaratıcı dramanın alınlanması. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 24, 196-205.
- GENÇ, S. Z., & Eryaman, M. Y. (2008). Değişen değerler ve yeni eğitim paradigması. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(1), 89-102.
- GIAITZIS, L. (2007). *Using dramatic activity to enhance junior core french students' motivation and oral communication skills* (Master Thesis). Retrieved from https://dr.library.brocku.ca/bitstream/handle/10464/1661/Brock_Giaitzis_Luisa_2007.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- GULI, L. A. (2004). *The effects of creative drama-based intervention for children with deficits in social perception* (Doctoral dissertation). Retrieved from <https://repositories.lib.utexas.edu/bitstream/handle/2152/1319/gulil33014.pdf?sequence=2>

- HIZAL, A. (1984). Eğitim teknolojisi uygulama yöntemi: Bilgisayarla kendi kendine öğrenme. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 17(1), 389-398.
- INNES, M., Moss, T., & Smigiel, H. (2001). What do the children say? The importance of student voice. *Research in Drama Education*, 6(2), 207-221.
- IRMAK, M. (2015). İlkokul ve ortaokul öğretmenlerinin, yöneticilerinin “teknoloji liderliği” düzeylerine ilişkin algıları (Yüksek Lisans Tezi). Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Denizli.
- İBRAHİMOĞLU, Z. (2009, Ekim). *Sosyal Bilgiler eğitimi alanında yazılan makaleler üzerine nitel bir değerlendirme*. IV. Sosyal Bilimler Eğitimi Kongresi’nde sunulan sözlü bildiri. Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- JENO, L. M., Grytnes, J. A., & Vandvik, V. (2017). The effect of a mobile-application tool on biology students’ motivation and achievement in species identification: A Self-Determination Theory perspective. *Computers & Education*, 107, 1-12.
- KARADENİZ, A., & Akpınar, E. (2015). Web tabanlı öğretimin ilköğretim öğrencilerinin akademik başarılarına etkisi. *Eğitim ve Bilim*. 40(177), 217-231.
- KÜÇÜKAHMET, L. (2017). Öğretim ilke ve yöntemleri (27. baskı). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- LEVENT, T. (1999). Drama kültürünü oluşturmak. Eğitimde tiyatrodan yaratıcı drama. *Çağdaş Drama Derneği Bülteni*, 2, 7-9.
- LIAO, Y. K. C. (2007). Effects of computer-assisted instruction on students’ achievement in Taiwan: A meta-analysis. *Computers & Education*, 48(2), 216-233.
- MANTAŞ, S., (2014). *Drama etkinliklerinin ilköğretim 4.sınıf öğrencilerinin sosyal beceri gelişimi ve işbirliği davranışlarına etkisi* (Yüksek lisans tezi). Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- MCCASLIN, N. (2006). *Creative drama in the classroom and beyond*. Boston MA: Pearson Education.
- MİLLÎ Eğitim Bakanlığı. (2005). İlköğretim 1.-5. sınıf programları tanıtım el kitabı. Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü Basımevi.
- MOONEN, J., & Collis, B. (1992). Changing the school: Experiences from a Dutch “technology-enriched” school project. *Education and Computing*, 8, 97-102.
- NAYCI, Ö., & Adıgüzel, Ö. (2017). The effect of using creative drama as a method in social sciences lesson to student success. *Education and Science*, 42(192), 349-365.
- NIKOU, S. A., & Economides, A. A. (2018). Mobile-Based micro-Learning and Assessment: Impact on learning performance and motivation of high school students. *Journal of Computer Assisted Learning*, 34(3), 269-278.
- NUNEZ, L. (2003). *Mental imagery: Training students through drama to use imagery in text recall* (Doctoral dissertation). Retrieved from <https://elibrary.ru/item.asp?id=5982883>
- ÖÇAL, M. F., & Şimşek, M. (2017). Matematik Öğretmen Adaylarının FATİH Projesi ve Matematik Eğitiminde Teknoloji Kullanımında Yönelik Görüşleri. *Turkish Online Journal of Qualitative Inquiry*, 8(1), 91-121.

5. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde Drama ve Bilgisayar Destekli Öğretimin Akademik Başarı...

- ÖNDER, A. (2010). *Yaşayarak öğrenme için eğitici drama*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- ÖZTÜRK, Ç. & Korkmaz, Ö. (2020). Teknoloji destekli yaratıcı drama etkinliklerinin öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersine dönük tutumlarına ve problem çözme becerilerine etkisi. *Yaratıcı Drama Dergisi*, 15(1), 1-18.
- PAMUK, T. (2018). *"Periyodik sistem" ve "kimyasal bağlar" konularının öğretiminde bilgisayar destekli öğretimin 8. sınıf öğrencilerinin başarı ve tutumlarına etkisinin incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). Ordu Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ordu.
- ROWLAND, G. E. (2002). Every child needs self esteem: Creative drama builds self confidence through self expression (Doctoral dissertation). Retrieved from ProQuest Dissertations & Theses Global. (UMI No. 3040782)
- RÜZGAR, M. A. (2014). *6. sınıf Sosyal Bilgiler programındaki ipek yolunda türkler ünitesinde geçen göç kavramının drama yöntemiyle işlenmesinin öğrenci başarısına etkisi* (Yüksek Lisans Tezi). Giresun Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Giresun.
- SABO, H. M. (2015, April). *GIS concepts in teaching geography*. Paper presented at The 11th International Scientific Conference eLearning and Software for Education, Bucharest.
- SARI, D. (2017). İlkokul 4. sınıf Sosyal Bilgiler dersinde yaratıcı drama yöntemi kullanımının öğrencilerin akademik başarılarına, tutumlarına ve öğretimin kalıcılığına etkisi (Yüksek Lisans Tezi). Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ordu.
- SEÇER, İ. (2015). *SPSS ve LISREL ile pratik veri analizi: analiz ve raporlaştırma*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- SERİN, O. (2011). The effects of the computer-based instruction on the achievement and problem solving skills of the science and technology students. *The Turkish Online Journal of Educational Technology*, 10(1), 183-201.
- ŞEKER, R., & Kartal, T. (2017). The effect of computer-assisted instruction on students' achievement in science education. *Turkish Journal of Education*, 6(1), 17-29.
- TAŞYÜREK, Z. (2017). *Sosyal Bilgiler dersinde internet kullanımının öğrencelerin akademik başarılarına, bilgilerin kalıcılığına ve derse karşı tutumlarına etkisi* (Doktora tezi). Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- TEZEL, Ö., & Aydoğdu, Y. (2016). Fen bilimleri eğitiminde bilgisayar destekli öğretimin öğrencilerin kavram bilgilerine ve tutumlarına etkisi. *Journal of Research in Education and Teaching*, 5(3), 49-61.
- TIENKEN, C. H., & Wilson, M. J. (2007). The impact of computer assisted instruction on seventh-grade students' mathematics achievement. *Planning and Changing*, 38(3/4), 181-190.
- TOROĞLU, A., & İçingür Y. (2007). Üç boyutlu bir animasyon sisteminin tasarımı ve teknoloji eğitiminde kullanılması. *Politeknik Dergisi*, 10(3), 247-252.
- TOROS, S. (2015). *Sosyal Bilgiler öğretiminde bilgisayar destekli öğretimin kavram yanılgılarını giderme üzerine etkisi* (Yüksek lisans tezi). Cumhuriyet Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sivas.

- TROTSKOVSKY, E., & Sabag, N. (2015). One output function: A misconception of students studying digital systems—a case study. *Research in Science & Technological Education*, 33(2), 131-142.
- ULUBEY, Ö., & Gözütok, F. D. (2015). Yaratıcı drama ve diğer etkileşimli öğretim yöntemleri ile geleceğin vatandaşlık, demokrasi ve insan hakları eğitimi. *Education & Science*, 40(182), 87-109. doi:10.15390/EB.2015.4845.
- URL-1, <http://www.eba.gov.tr>. 19 Aralık 2016.
- URL-2, <http://www.morpakampus.com>. 19 Şubat 2017.
- URL-3, <http://www.sosyaldeyince.com>. 12 Şubat 2017.
- URL-4, <http://www.kampustest.com>. 15 Şubat 2017.
- URL-5, <http://testcoz.dersizlesene.com>. 10 Şubat 2017.
- UŞUN, S. (2013). *Bilgisayar destekli öğretimin temelleri*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- YAĞCI, M. (2017). Tarih öğretiminde bilgisayar destekli öğretimin akademik başarıya, öğrenilenlerin kalıcılığına ve bilgisayara karşı tutuma etkisi. *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(1), 102-113.
- YAPICI, H. (2015). Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin drama yöntemini kullanmaya yönelik öz yeterlilikleri. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 38, 371-382.
- YAYLAK, E. (2010). İlköğretim Sosyal Bilgiler öğretiminde internet tabanlı öğretim yönteminin ders başarısına etkisi (Yüksek lisans tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- YELER, M. (2018). İnsan ilişkileri ve iletişim dersinde yaratıcı drama uygulamalarının etkisine ilişkin öğrenci görüşleri. *Yaratıcı Drama Dergisi*, 13(2), 2013-236.
- YENİGÜL, Ç. K. (2019). Sosyal Bilgiler dersinde bir yöntem olarak yaratıcı dramanın kullanımına yönelik öğrenci görüşleri: Bir dünya savaşı atölyesi/Student opinions regarding the use of creative drama as a method in the lesson social studies: A world war workshop. *e-Uluslararası Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 10(3), 1-14.
- YEŞİLTAS, E., & Kaymakçı, S. (2014). Sosyal Bilgiler öğretim programının teknoloji boyutu. *Uluslararası Avrasya Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(16), 314-340.
- YEŞİLTAS, E., & Turan, R. (2015). Sosyal Bilgiler öğretimine yönelik geliştirilen bilgisayar yazılımının akademik başarı ve tutuma etkisi. *Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 5, 1-23.
- YÜKSEKÖĞRETİM Kurulu. (2018). Öğretmen yetiştirme lisans programları. Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi Müdürlüğü.